

Голові разової спеціалізованої вченої ради
в Національному технічному університеті
«Дніпровська політехніка»,
доктору наук з державного управління,
професору
ЛИПОВСЬКИЙ Н.А.

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

доктора наук з державного управління, професора,
Заслуженого працівника освіти України

Сиченка Віктора Володимировича на дисертаційне дослідження
Гладкова Кирила Юрійовича «Реформування публічного управління
позашкільною освітою в Україні», подану до захисту в разову спеціалізовану
вчену раду Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»
на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 28 «Публічне управління
та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та
адміністрування»

Відгук складено на основі вивчення дисертаційної роботи, опублікованих
автором наукових праць, а також матеріалів та документів, що підтверджують
упровадження результатів дослідження.

1. Актуальність теми дисертації, її зв'язок із науковими програмами, темами

Дисертаційне дослідження Гладкова К.Ю. присвячене реформуванню
публічного управління позашкільною освітою в Україні, та є достатньо
актуальним з огляду на трансформаційні процеси, що відбуваються у сфері
освіти в умовах децентралізації влади, діджиталізації, а також зростаючих
очікувань та уваги до освіти зі сторони інститутів громадянського суспільства.
Позашкільній освіті, як окремому складнику системи освіти, відведено важливе
місце у формуванні людського капіталу держави, розвитку творчого потенціалу,
а також національно-патріотичного виховання дітей та молоді. Проте,
погоджуючись із автором, сучасний стан системи позашкільної освіти в Україні
має певні проблеми інституційно-організаційного та ресурсного характеру, що
зумовлює пошук нових підходів та напрямів удосконалення процесу публічного
управління у відповідній сфері.

Дисертаційне дослідження виконано з урахуванням положень національних
стратегічних програм та стратегій розвитку у сфері освіти, культури, спорту та
молодіжної політики, з урахуванням Регіональної цільової соціальної програми
«Освіта Дніпропетровщини до 2027 року» та у межах реалізації науково-
дослідних робіт: «Забезпечення стійкості, ревіталізації та розвитку територій і
громад в Україні» (номер державної реєстрації 0122U002375); «Цифрова
трансформація публічного управління» (номер державної реєстрації

0122U002236), що виконувались на кафедрі державного управління і місцевого самоврядування Навчально-наукового інституту державного управління Національного технічного університету «Дніпровська політехніка».

Отже, тему дисертаційної роботи можна вважати актуальною та суспільно значущою, а також такою, що відповідає сучасним викликам у сфері освіти.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел, що включає в 232 найменування, зокрема 67 іноземними мовами. Загальний обсяг роботи становить 289 сторінок, з яких 207 основного тексту. Також у роботі автором надано 29 рисунків, 11 таблиць та 12 додатків, що підкреслює високий рівень візуального оформлення дисертаційного дослідження. Зміст дисертаційного дослідження повністю відповідає його темі.

У вступі дисертації автором обґрунтовано актуальність теми роботи, сформульовано мету та завдання, визначено об'єкт, предмет і методологію дослідження. Охарактеризовано наукову новизну та практичне значення отриманих результатів. Надано інформацію про кількість публікацій за тематикою дослідження та апробацію результатів дисертації.

Достовірність основних положень, висновків та результатів дослідження підтверджується використанням обширного обсягу наявних наукових праць та публікацій, а також офіційних статистичних даних, наданих різними органами державної влади, органами місцевого самоврядування, іншими установами та організаціями. Поряд з цим результати дослідження підкріплені емпіричним досвідом, ґрунтованим аналізом поточних справ у сфері позашкільної освіти, та забезпечуються комплексним використанням методології.

Перший розділ дисертації присвячений визначенню сутності позашкільної освіти як об'єкта публічного управління, стану наукової розробки проблематики дослідження та аналізу зарубіжного досвіду публічного управління позашкільною освітою. Слід зазначити, що у підпункті 1.2 автором опрацьовано та виокремлено достатньо велику кількість наявних публікацій у сфері позашкільної освіти через вимір педагогіки та науки публічного управління, що відображає комплексний підхід до здійснення дослідження.

У другому розділі автором здійснено багатовимірний аналіз сучасного стану системи позашкільної освіти, за результатами якого акцентовано увагу на наявних проблемах і потенційних загрозах, вирішення яких полягає у зміні підходу до публічного управління позашкільною освітою. Розглянуто нормативно-правові аспекти забезпечення публічного управління позашкільною освітою, та обґрунтовано необхідність у здійсненні правової експертизи наявних документів з метою визначення їх відповідності сучасному стану і визначенні потреби у внесенні змін. Також автором досліджено сучасну структурно-функціональну структуру публічного управління позашкільною освітою, що характеризується наявністю стійких зв'язків між різногалузевими та

різнорівневими органами публічної влади, закладами позашкільної освіти У ході дослідження надано авторську класифікацію механізмів публічного управління позашкільною освітою, спрямованих на забезпечення реалізації єдиної державної політики у сфері позашкільної освіти.

У третьому розділі дисертації автором обґрунтовано та запропоновано можливі напрями реформування публічного управління позашкільною освітою в Україні, а саме: розвиток інтеграційної моделі публічного управління позашкільною освітою, що ґрунтується на міжвідомчій співпраці, державо-приватному партнерстві та державно-громадському управлінні; активізація та створення умов для міжмуніципального співробітництва територіальних громад у сфері позашкільної освіти; упровадження кластерного підходу в системі позашкільної освіти. Запропоновані автором напрями спрямовані на упорядкування мережі закладів позашкільної освіти, оптимізацію процесу міжвідомчої комунікації та взаємодії для забезпечення всебічної співпраці, раціонального використання наявних ресурсах територіальних громад.

За підсумком кожного розділу зроблено відповідні висновки згідно з поставленими завданнями дослідження, надано список використаних джерел.

Загалом дисертаційне дослідження є збалансованим та змістовним, а послідовність викладення тексту є логічною та структурованою відповідно до поставлених завдань і сформульованої мети.

3. Наукова новизна отриманих результатів

Наукова новизна дисертаційного дослідження Гладкова К.Ю. полягає в тому, що автором уперше розроблено та обґрунтовано комплекс концептуальних підходів та практичних інструментів реформування публічного управління позашкільною освітою в Україні з урахуванням зарубіжного досвіду та сучасного стану системи в умовах післявоєнного відновлення, що реалізується через інтеграційну модель публічного управління як систему взаємодії суб'єктів публічної влади, спрямовану на координацію, розвиток і забезпечення функціонування позашкільної освіти через міжвідомчу співпрацю, державно-приватне партнерство та державно-громадське управління, із врахуванням варіацій співробітництва територіальних громад і запровадження кластерного підходу як механізму кооперації між органами управління освітою, закладами позашкільної освіти, приватним сектором і інститутами громадянського суспільства на основі удосконалення горизонтальних і вертикальних зв'язків.

Поряд з цим автором удосконалено теоретичні засади міжвідомчої та міжсекторальної взаємодії органів публічної влади, інститутів громадянського суспільства та приватних суб'єктів господарювання; класифікацію кластерів позашкільної освіти залежно від їх функціональної спрямованості; підходи до координації діяльності різних суб'єктів публічного управління з метою консолідації можливостей та залучення додаткового ресурсного забезпечення системи позашкільної освіти через державно-приватне партнерство, співробітництво територіальних громад, корпоративну соціальну

відповідальність та співпрацю з інститутами громадянського суспільства; механізми оптимізації управлінських рішень на основі інтеграційної моделі публічного управління, що передбачає консолідацію ресурсів територіальних громад та різних органів публічної влади для підвищення доступності та якості послуг позашкільної освіти в умовах децентралізації влади; понятійно-категоріальний апарат предметної сфери дослідження;

Дістали подальшого розвитку: обґрунтування концепції функціонування системи позашкільної освіти в контексті реалізації державної молодіжної політики; систематизація інших перспективних напрямів реформування публічного управління позашкільною освітою в Україні в умовах децентралізації влади та кризових викликів, післявоєнної відбудови сфери освіти; підхід до розроблення концепції створення та забезпечення функціонування соціально-гуманітарних кластерів з інтегрованими освітніми елементами як складових регіонального та місцевого розвитку.

4. Повнота викладу результатів дисертації в опублікованих працях та відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

Дисертаційне дослідження є самостійно виконаною науковою працею, в якій викладено авторський підхід до обґрунтування комплексу концептуальних положень, підходів та моделей реформування публічного управління позашкільною освітою в Україні, та запропоновано напрями та практичні рекомендації щодо розвитку національної системи позашкільної освіти, що відображено в основних теоретичних та практичних результатах роботи.

Основні результати дисертаційного дослідження опубліковано у 12 наукових працях, з яких 3 статті в українських періодичних фахових виданнях (з них 1 у співавторстві), 1 публікація в періодичному науковому виданні держави, яка входить до Організації економічного співробітництва та розвитку та Європейського Союзу, 8 тез доповідей у матеріалах науково-практичних конференцій.

Під час розгляду матеріалів дисертаційного дослідження ознак порушення автором академічної доброчесності, зокрема випадків оприлюднення, частково або повністю, наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення їх авторства, не виявлено.

5. Значення роботи для науки, практики та суспільства

Теоретичне значення дисертаційного дослідження полягає в розвитку концептуальних підходів щодо оптимізації міжвідомчої та міжсекторальної взаємодії в публічному управлінні, класифікації механізмів публічного управління позашкільною освітою, кластерів позашкільної освіти за функціональними ознаками, представленні структурно-функціональних компонентів публічного управління позашкільною освітою, а також формуванні інтеграційної моделі публічного управління, що забезпечує наукове підґрунтя

для подальших досліджень. Разом з цим автором уточнено та розвинуто понятійно-категоріальний апарат, що стосується сфери публічного управління позашкільною освітою.

Практичне значення полягає в можливості використання отриманих результатів дослідження у процесі підготовки нормативно-правових актів, що регламентують сферу позашкільної освіти, зокрема розроблення державних і місцевих цільових освітніх програм. Також автором надано варіації міжмуніципального співробітництва у сфері позашкільної освіти, що можуть бути застосовані різними органами місцевого самоврядування. Разом з цим, матеріали дисертації можуть використовуватись в освітньому процесі під час проходження курсів підвищення кваліфікації державними службовцями та посадовими особами місцевого самоврядування, які відповідальні за реалізацію державної політики у сфер позашкільної освіти.

За вказаними у додатку А довідками, отримані результати дослідження було враховано в діяльності:

Департаменту освіти і науки Дніпропетровської обласної державної адміністрації при плануванні роботи сектору позашкільної освіти та виховної роботи управління дошкільної, позашкільної та загальної середньої освіти (довідка про впровадження від 17.03.2025 № 1687/0/211-25);

Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді щодо створення та забезпечення функціонування еколого-виховних кластерів з інтегрованим елементом позашкільної освіти та можливостей залучення додаткового ресурсного забезпечення позашкільної освіти через міжсекторальну взаємодію органів державної влади, органів місцевого самоврядування, приватних суб'єктів господарювання та громадськості на принципах партнерства та соціальної відповідальності (довідка про впровадження від 19.03.2025 № 102);

Навчально-наукового інституту державного управління НТУ «Дніпровська політехніка» під час вдосконалення навчально-методичного забезпечення освітніх програм (довідка про впровадження від 30.12.2024 № 12-34/183);

Громадської організації «Асоціація молодіжних працівників України» при наданні пропозицій до проєктів регіональних програм з питань розвитку молодіжної роботи, зокрема щодо можливостей запровадження конструктивної взаємодії позашкільної освіти та молодіжної роботи через посилення функціональних зв'язків між органами державної влади та органами місцевого самоврядування; організації просторів позашкільної освіти на базі молодіжних центрів та організації молодіжних просторів на базі закладів позашкільної освіти; можливостей залучення молодіжних працівників у систему виховання дітей та молоді в закладах позашкільної освіти; взаємодії системи позашкільної освіти, культури, спорту, молодіжної роботи у рамках кластерних утворень; додаткового ресурсного забезпечення молодіжної роботи через залучення потенціалу приватного сектору (довідка про впровадження від 29.01.2025 № 02/25-д);

Павлоградської районної ради щодо визначення підходів до координації діяльності різних суб'єктів публічного управління для консолідації можливостей та залучення додаткового ресурсного забезпечення системи позашкільної освіти через державно-приватне партнерство, корпоративну соціальну відповідальність та співпрацю з інститутами громадянського суспільства; механізмів оптимізації управлінських рішень на основі інтеграційних моделей, що передбачають консолідацію ресурсів територіальних громад для підвищення доступності та якості послуг позашкільної освіти в умовах децентралізації, що будуть враховані під час складання регіональних цільових програм (довідка про впровадження від 24.03.2025 № 02-24-91/0/2-25).

Враховуючи вищезазначене, основні результати дослідження Гладкова К.Ю. було враховано не тільки в діяльності органів публічної влади, але й у закладі вищої освіти (НТУ «Дніпровська політехніка»), закладі позашкільної освіти (НЕНЦ), а також громадській організації («Асоціація молодіжних працівників України»), що свідчить про комплексний характер дисертації, та підкреслює її практичну значимість.

6. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертаційної роботи

Визнаючи ґрунтовність та повноту дисертаційного дослідження Гладкова К.Ю., слід звернути увагу на окремі дискусійні положення та зауваження щодо змісту роботи:

1. У сучасних умовах розвитку діджиталізації автором доцільно було б розширити проблематику, присвячену впровадженню та використанню інформаційно- комунікаційних технологій у сфері позашкільної освіти (ст. 166-167). Зокрема, варто деталізувати, як саме цифрові інструменти можуть покращити ефективність публічного управління у сфері позашкільної освіти та забезпечення доступності послуг позашкільної освіти для населення.

2. У процесі аналізу зарубіжного досвіду (підпункт 1.3.) автором розглянуто різні моделі функціонування публічного управління позашкільною освітою. Проте отримані результати дослідження не набули належної систематизації, що ускладнює їх порівняльну оцінку та практичне застосування. Можливо, варто було б доповнити основний текст таблицею або схематичним відображенням досліджених моделей та/або винести їх у додатки.

3. Автором обґрунтовано необхідність розробки державної цільової програми розвитку позашкільної освіти (ст. 127-128), проте не розкрито її структурний зміст. З огляду на це, для більш комплексного наповнення роботи за вказаною проблематикою, доцільно було б запропонувати авторське бачення концептуальних засад, мети, завдань, основних напрямів та очікуваних результатів програми, що посилює б прикладну складову дослідження.

4. Запропонована автором класифікація механізмів публічного управління позашкільною освітою (рис. 2.12) у загальному розумінні є теоретично виваженою та обґрунтованою, проте має декларативний характер і не містить

достатньої аргументації щодо критеріальних основ поділу. З огляду на це, одним із напрямів подальших досліджень слід виокремити конкретизацію та уточнення положень, що стосуються механізмів публічного управління позашкільною освітою.

Вказані зауваження суттєво не впливають на основні положення дисертації та одержані результати дослідження, наукову новизну, а також не знижують її науково-практичну цінність.

7. Загальний висновок про відповідність роботи встановленим вимогам

Дисертація Гладкова К.Ю. на тему «Реформування публічного управління позашкільною освітою в Україні» є самостійним та завершеним науковим дослідженням, результати якого мають обґрунтовану наукову новизну, теоретичну та практичну цінність. Дослідження є актуальним, а зміст і виклад матеріалу рукопису є структурованим.

Враховуючи вищезазначене, можна стверджувати, що дисертаційна робота Гладкова К.Ю. на тему «Реформування публічного управління позашкільною освітою в Україні» відповідає галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» та спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами), та Вимогам до оформлення дисертації, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2017 року за № 155/30023 (із змінами).

У зв'язку з чим вважаю, що здобувач Гладков Кирило Юрійович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент,

доктор наук з державного управління,
професор, Заслужений працівник освіти
України, ректор Комунального закладу
вищої освіти «Дніпровська академія
неперервної освіти» Дніпропетровської
обласної ради»

Віктор СИЧЕНКО